

Så här arbetar vi med vattenfrågor!

Rapport från organisationen Keystones arbete med dricksvatten i södra Indien

[Indien: jenukurumbas; irulas] Organisationen Keystone arbetar för att komma tillrätta med vattenförsöringen i ett antal byar i södra Indien. Problemen är många och skiljer sig åt mellan byarna. Det råder en hierarki mellan kaster och folkgrupper som orsakar skillnader i tillgång på friskt vatten. Och mäktiga aktörer som teplantager och turisthotell gör som de vill.

Läste ni om organisationen Keystone i nummer 1-2/06 av Fjärde Världen? Då berättade vi om hur NGO:n arbetar med landrättighetsfrågor för de många ursprungsbefolkningarna i området, men Keystone har många fler strängar på sin lyra. Den är baserad i Nilgirisbergen i Tamil Nadu, södra Indien, och får stöd för sin verksamhet bland annat från svenska organisationen Svalorna, Indien-Bangladeshsektionen. Under två dagar följer vi dem på fältbesök till deras projektområde på Sigurplatån, där de arbetar med att förse sju byar med dricksvatten. Men först en bakgrund till problematiken.

Varför skall man som NGO eller annan aktör arbeta med vattenfrågor? Och på

vilket sätt? Jo, jordens dricksvattenresurser är oerhört knappa. Och ofta är kvaliteten på det vatten som finns så pass undermålig att man inte bör eller kan dricka det. Och kvaliteten på det dricksvatten som idag finns försämras numera stadigt på grund av brister i vattenresurshanteringen. Vilket i sin tur leder till att även den reella kvantiteten på det dricksvatten som finns tillgängligt, minskar stadigt.

Jan Lundqvist är professor i vattenfrågor på TEMA-institutionen vid Linköpings Universitet samt ordförande i vetenskapliga kommittén för Stockholm International Water Week vid SIWI. Han menar att en av de främsta orsakerna till att folk inte hanterar vattenresurserna väl i länder som exempelvis Indien är fattigdomen:

– Folk har inte råd att skaffa toaletter, och utträttar då sina behov kring floder, på åkrar med mera, menar Lundqvist. Detta, i samband med gamla och ohållbara jordbruksmetoder med mycket bekämpningsmedel leder till att vattenresurserna smutas ned.

Ett annat stort problem är urbaniseringen:

– Städerna byggs ju ut i snabb takt i utvecklingsländerna, och vattenledningar monteras upp, men man hinner inte sätta

upp filtreringsanläggningar, sanitära system med mera, fortsätter Lundqvist.

Indien är alltså ett av de länder där vattenproblematiken nuförtiden är särskilt allvarlig. Lundqvist pratar om en "täckningsgrad" för dricksvatten till hushållen på 90 procent i de indiska städerna och 80 procent på landsbygden i landet, men fortsätter sedan:

– Man pratar också om ett mått som kallas "access", vilket är reell tillgång till vatten. Det vill säga, pumpar kan ju vara trasiga, och kastsystemet kan hindra att folk får dra vatten från en källa med mera. Och då sjunker genast siffrorna, till cirka 70 procent i städerna i Indien och 60 procent på landsbygden där!

Många anledningar

Anledningarna till bristen på dricksvatten, och bristen på kvalitativt dricksvatten, är många. I exempelvis Nilgirisbergen, där vi besöker organisationen Keystone, används samma vattendrag till tvätt, latrin och bad. Samt dräneringsström för avrinningsvatten från de mångtliga teplantagerna i området (och alla de bekämpningsmedel som detta vatten för med sig). Och så till dricksvatten, förstås. Aktörerna är dessutom flera, och sällan välkoordinerade.

Således finns det flera etniska grupper i området, som ofta haren mycket bestämd inbördes hierarki. Därför får en etnisk grupp bara bada, dricka, tvätta, med mera, nedströms jämfört med en annan grupp, och en tredje grupp får bara ta vatten från platser ännu längre nedströms. De människor som inte tillhör några av ursprungsfolken i området tillhör dock undantagslöst någon av Indiens ofrånkomliga kaster, och på många håll får de därför också inordna sig i speciella ordningssystem för vattenhämtning. Mäktigare aktörer finns också, i form av ägarna till teplantagerna och turisthotellen, och dessa gör ofta som de vill. Till exempel får man i området endast borra brunnar till ett visst djup, för att inte dränera grundvattnet för andra människor, men detta struntar ofta de mäktigare intressena i, och mutar eventuella myndigheter som skall tillse att lagarna följs.

Onekligen är det en diger katalog över problem. En av bakgrunderna till att problemen nu blivit så allvarliga är att tidigare system för samfällighetsstyrning av vattenresurserna brakat samman, och att staten gått in som leverantör av vatten till samhällena i området. Staten har dock inte lyckats särskilt väl med att förse alla med ständig och rättvis fördelning av vatten. Som det heter i en Keystone-rapport:

“One of the principal concerns is that water being a common resource – the management of water is non-participatory. This has led to the fragmentation of old water-sharing mechanisms that existed in these hills among the indigenous communities.”

Det vill säga, sammanbrott för gamla vattendelningsmekanismer bland de infödda folken. Och i skarven mellan dessa nyuppväckta konflikter finns folk som tjänar massor med pengar. Samma rapport talar om “water business” i Nilgiris distriktshuvudstad Ooty, i form av människor med vattentankbilar, som levererar vatten i tider av torka eller utebliven distribution till folk som har råd att betala.

Suresh är en av dessa aktörer, och äger en brunn liksom två tankbilar i Ooty. Han levererar massor med vatten framför allt till hotellen i området, som ju vill tillse stadig vattenförsörjning. Och på det viset kan han under högsäsongen tjäna 10 000

rupies – om dagen! Detta innebär i runda slängar 1700 svenska kronor, vilket är en stor förmögenhet i Indien (för vissa människor en hel årslön!).

Utänför hotellen gör sig dock verkligheten plågsamt påmind. Även genom involvering av organisationer får de flesta byar bara vatten i kranarna några timmar om dagen, enligt ett fastställt schema – annars skulle det helt enkelt inte räcka till. Och detta vatten måste absolut kokas innan det kan drickas, och gärna filtreras också.

Keystones lösning på dessa problem är att återuppväcka gamla vattendistribueringsmetoder, om än med en modern prägel. Organisationen har därmed satt upp vattenanvändargrupper i alla berörda projektbyar, som ska se till att lösa alla utmaningar relaterade till vattendistribution inom byns upptagningsområde. Dessutom har man utbildat några av gruppmedlemmarna i rörmokeri (för att reparera läckor på pipelines, bland annat), några i vattentestning (med provmaterial såsom provglas, pH-utrustning, med mera), och andra i att skriva anteckningar, hålla vattengruppsmöten, med mera.

Sju byar

Vi åker ut med Senthil, som är ansvarig hos Keystone för detta vattenprojekt. Vi besöker sju byar där vattenproblemen är ganska olika:

– I Annaikatty bor folk som tillhör gruppen jenukurumbas en bit bort från de övriga, framför allt från gruppen irulas, berättar Senthil. Jenukurumbas fick tidigare gå lång väg för att hämta vatten, eftersom vattenreservoaren ligger i irulasdelen av byn. Men sedan Keystone kom hit har vi lyckats få både jenukurumbas och irulas att komma samman i en vattenanvändningsgrupp, och vi har dragit en pipeline ned till jenukurumbas bosättning. I början var jenukurumbas förvisso blyga och vågade inte komma fram och prata, men nu har de tagit allt mer plats.

Detta om Annaikatty, alltså. I Siriyur, längre bort från huvudvägen, är det för det mesta naturen som tränger sig på och orsakar problem:

– Ja, en damm för uppsamling av avrinningsvatten från bergen ligger bland bergstopparna ovanför byn och samlar

upp vatten som sedan leds via en pipeline och ett vattentorn ned till byborna, fortsätter Senthil. Men törstiga elefanter slår ofta hål på pipelinen för att komma åt vattnet! Och då kommer ju bara mycket lite vatten ned till byn.

Rörmokare från Siriyurs vattenanvändargruppreparerar läckorså snart de uppstått, men detta är ju fortfarande bara en tillfällig lösning. Det går heller inte att gräva ned pipelinen, eftersom stora sträckor från checkdammen ned till byn består av berggrund. Och att stängla in den tillåter inteskogsvårdsmyndigheterna, eftersom de anser skogen vara en viktig korridor för strövande vilda djur i området.

– Vi har hyrt in en hydrogeolog som kollade var det skulle kunna gå att borra en brunn som komplement, menar Senthil. Nu skulle vi bara behöva tillstånd från myndigheterna för att sänka brunnen.

Som om det inte vore nog med elefanter, kan också egensinniga och envisa bybor tidvis ställa till det i Siriyur. Byn ligger i ett ganska torrt område, och får egentligen bara förlita sig på regnvatten för bevattning – vattnet från checkdammen skall användas oavkortat till dricksvatten. Men en mäktig man i Siriyur använder i alla fall detta vatten till sina hirsodlingar:

– Ja, han tycker att han har rätt att göra det, eftersom han lånar ut sina oxar gratis till folk som vill plöja sitt land i området, säger Senthil. Men det tycker vi blir lite orättvist!

Problem återstår alltså. Men ett steg på vägen är åtminstone att, liksom Keystone, skaffa sig en överblick över vad som behöver göras, samla de berörda aktörerna och i tur och ordning ta itu med problemen. “Var och en för sig” blir annars regeln för vattendistribution i Indien, och det riskerar att leda till kaos – även med de smått kaotiska mått som annars är vardag i landet!

Joakim Lindberg
Kontaktsekreterare Indien
Svalorna Indien-Bangladeshsektionen